

1 Úvod

Česká školní inspekce (dále „ČŠI“) předkládá tematickou zprávu s výsledky inspekční činnosti zaměřené na výuku soudobých dějin na 2. stupni základních škol a na středních školách. Inspekční činnost byla realizována podle § 174 odst. 2 písm. a) a d) zákona č 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Tematická inspekční činnost se skládala ze dvou částí – z inspekčního elektronického zjišťování a z prezenční inspekční činnosti ve vybraných školách. Do inspekčního elektronického zjišťování, které bylo provedeno v termínu od 26. ledna do 12. února 2016 v podobě on-line elektronického dotazníku pro ředitele škol, bylo zapojeno 971 základních škol a 309 středních škol, tedy přibližně čtvrtina subjektů daného stupně zapsaných do školského rejstříku. Prezenční inspekční činnost byla realizována od 2. listopadu 2015 do 29. února 2016 v 69 základních školách a ve 28 středních školách (11 gymnázií, 12 středních odborných škol a 5 středních škol s obory gymnázia i odbornými obory), kde inspekční pracovníci zjišťovali a hodnotili stav výuky soudobých dějin. V rámci vlastní inspekční činnosti byly vedle hospitací využity také dotazníky pro vyučující dějepisu (celkem 148 pedagogů, z nichž 91 působilo na základních a 57 na středních školách) a dotazníky pro žáky 9. ročníků základních škol a 2. a 3. ročníků středních škol (celkem 3 381 žáků, z toho 2 233 žáků základních škol a 1 148 žáků středních škol).

2 Zaměření inspekční činnosti

V rámci inspekční činnosti Česká školní inspekce hodnotila stav výuky soudobých dějin (dějin po roce 1945) na základních a středních školách, zjišťovala, jaké jsou cíle výuky dějepisu a soudobých dějin z pohledu ředitelů a učitelů, jaké výukové metody a formy jsou při výuce soudobých dějin využívány, jaké učební pomůcky a materiály učitelé využívají a kdo je jejich tvůrcem. Pozornost byla zaměřena také na počet vyučovacích hodin věnovaných soudobým dějinám a na historické období či konkrétní rok, ke kterému učitelé ve výuce soudobých dějin dospějí na konci výuky dějepisu. Dále bylo u učitelů dějepisu zjišťováno, do jakých jiných předmětů nebo vzdělávacích oblastí kromě dějepisu jsou témata soudobých dějin zařazována, jaké typy programů dalšího vzdělávání zaměřených na soudobé dějiny učitelé dějepisu absolvovali a jakou podobu dalšího vzdělávání by tyto pedagogové preferovali. Rovněž bylo zjišťováno, v jaké míře využívají učitelé dějepisu projektovou výuku, případně kdo je organizátorem těchto projektů, neorganizují-li je sami učitelé. Kromě hospitací se Česká školní inspekce při prezenční inspekční činnosti zaměřila zejména na rozhovory s učiteli dějepisu a na zjišťování informací souvisejících s daným tématem u žáků zmíněných ročníků základních a středních škol. Žákovský dotazník byl zaměřen na zjišťování oblíbených období dějin a oblíbených témat z československých a světových dějin 20. století, na prostor věnovaný soudobým dějinám ve výuce, na metody a formy, které by podle názoru žáků zkvalitnily výuku témat soudobých dějin, a na zjištění toho, v jakých jiných předmětech než v dějepisu jsou žáci se soudobými dějinami seznamováni.

3 Výuka dějepisu

Výuka dějepisu a zejména soudobých dějin na základních a středních školách je velmi důležitou součástí vzdělávání žáků. V rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání je výuka dějin součástí vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Vzdělávací obor Dějepis přináší základní a konkrétní poznatky o konání člověka v minulosti. Jeho hlavním posláním je kultivace